

© Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Teodor Papuc în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.

© The present text and the authorisation to republish it were granted by Teodor Papuc for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées par Teodor Papuc à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

***Timofeyev și Postupkin v. Rusia* - [45431/14](#) și [22769/15](#)**

Hotărârea din 19.1.2021 [Secția a III-a]

Articolul 7

Articolul 7-1

Retroactivitate

Supravegherea administrativă în scopuri preventive, după ce persoanele condamnate și-au executat pedepsele, nu constituie o sancțiune și nu este supusă principiului retroactivității: *inadmisibilă*

Articolul 6

Proceduri civile

Articolul 6-1

Proces echitabil

Omisiunea de a-i acorda reclamantului asistența legală gratuită a unui avocat pe durata unei proceduri privind plasarea sa sub supraveghere administrativă pentru opt ani: *încălcare*

Articolul 2 din Protocolul nr. 4

Articolul 2 para. 1 din Protocolul nr. 4

Libertatea de circulație

Proportionalitatea măsurilor administrative de supraveghere impuse pentru o perioadă de șase ani după executarea pedepsei, supuse unui control periodic privind caracterul lor necesar: *nicio încălcare*

Articolul 4 din Protocolul nr. 7

Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

Supravegherea administrativă a unei persoane condamnate pentru a preveni recidiva, după ce aceasta și-a executat pedeapsa, nu echivalează cu o a doua „sancțiune penală”: *inadmisibilă*

În fapt – Primul și cel de-al doilea reclamant au fost condamnați, în 2003 și, respectiv, în 2007, pentru comiterea unor infracțiuni calificate ca recidive periculoase.

Aceștia au fost plasați sub supraveghere administrativă prin hotărâri judecătorești din 2013, bazate pe Legea nr. 64-FZ din 6 aprilie 2011, care prevedea că orice persoană eliberată din închisoare ca persoană condamnată pentru comiterea unei infracțiuni calificate ca recidivă periculoasă sau foarte periculoasă era plasată automat sub supraveghere administrativă.

Restricțiile le-au fost impuse reclamanților, inclusiv cerința de a raporta personal autorității responsabile de supravegherea administrativă, într-un număr de la unu la trei ori, orice schimbare a adresei în termen de trei zile lucrătoare și interdicția de a părăsi domiciliul între orele 10 p.m. și 6 a.m.

În drept – Articolul 7

Primul reclamant a fost plasat sub supraveghere administrativă pe baza unei hotărâri judecătorești la mai mulți ani de la condamnarea sa, însă măsura a fost raportată la și decurgea din această condamnare.

Cu privire la caracterizarea supravegherii administrative în dreptul național, ea nu ar trebui să conducă, în mod automat, la concluzia că articolul 7 nu este aplicabil.

În acest caz, măsurile au avut rolul preventiv al prevenirii recidivei și nu puteau avea un caracter punitiv sau nu puteau constitui o sancțiune.

Cu privire la asemănarea dintre măsurile impuse în cadrul supravegherii administrative și cele care constituie o pedeapsă restrictivă de libertate personală, impunerea supravegherii administrative nu depindea de culpabilitatea persoanei în discuție, ci de „periculozitatea” persoanei condamnate de comiterea unei infracțiuni calificate ca recidivă. Prin urmare, măsura nu avea un caracter punitiv.

Procedura pentru adoptarea și implementarea supravegherii administrative era o procedură de drept civil care nu făcea incident dreptul administrativ și nu era o chestiune care să țină de sistemul justiției penale.

Sancțiunile în discuție puteau fi impuse doar în cadrul unor proceduri judiciare separate pe baza cărora tribunalul competent putea evalua dacă încălcarea a fost sau nu abuzivă.

În fine, cu privire la severitatea măsurilor imputate, unele din acestea impuneau sarcini, iar altele erau invazive. Totuși, severitatea măsurilor nu era decisivă în sine, dat fiind faptul că multe din măsurile extra-penale cu caracter preventiv puteau avea, ca măsurile penale propriu-zise, un impact substanțial asupra persoanei vizate.

Astfel, obligațiile și restricțiile impuse primului reclamant în cadrul supravegherii administrative nu au constituit o „pedeapsă” în înțelesul articolului 7 § 1 și trebuiau considerate drept măsuri preventive în privința cărora principiul neretroactivității stabilit în acest articol era inaplicabil.

Concluzie: inadmisibilă (incompatibilă *ratione materiae*).

Articolul 4 din Protocolul nr. 7

Având în vedere constatarea sa că măsurile de supraveghere administrativă nu echivalau cu o pedeapsă în înțelesul articolului 7 din Convenție, Curtea a considerat că impunerea acestor măsuri în cazul celui de-al doilea reclamant nu a echivalat cu „pedepsirea lui din nou în cadrul procedurilor penale” în înțelesul articolului 4 din Protocolul nr. 7.

Concluzie: inadmisibilă (incompatibilă *ratione materiae*).

Articolul 6 § 1 (latura civilă)

Convenția nu impune acordarea de asistență juridică în toate disputele cu caracter civil.

Nicio prevedere din dreptul național de la acea dată nu prevedea posibilitatea acordării de asistență juridică gratuită în cadrul unei proceduri administrative de supraveghere. Totuși, introducerea unui sistem de asistență juridică reprezenta doar una din categoria de măsuri care garantează caracterul echitabil al procedurilor.

Primul reclamant a avut calitatea de reclamant în cadrul procedurilor inițiate de autoritățile naționale, în acest caz de autoritățile penitenciarului.

Gravitatea chestiunii în discuție pentru primul reclamant în aceste proceduri era un aspect important, fără îndoială: restricțiile impuse în cazul acestuia au avut repercusiuni serioase pentru viața sa privată și pentru exercițiul drepturilor sale, în particular a libertății sale de circulație.

Evaluarea cererii de emitere a unui ordin de supraveghere administrativă a vizat chestiuni juridice care presupuneau o anumită cunoaștere a dreptului și a jurisprudenței relevante. Primul reclamant nu avusese vreo experiență directă și nici nu avea cunoștințele juridice ale unui specialist. Judecătorul a eșuat să-l asiste, respingându-i fiecare cerere procedurală de acordare a asistenței juridice. Dacă primul reclamant ar fi fost reprezentat de un avocat, acesta ar fi putut să-și pregătească apărarea pentru a contesta probele prezentate de partea opusă. Mai mult, era deosebit de important să i se asigure facilitățile unei apărări adecvate pentru că, la impunerea restricțiilor administrative asupra reclamantului, judecătorul de primă instanță trebuia să aibă în vedere „personalitatea” sa și „opinia negativă” a autorităților penitenciarului. Mai mult, oponentul primului reclamant, adică reprezentantul coloniei corecționale, a beneficiat de asistența procurorului public pe durata procedurilor.

Tribunalele naționale au amânat de mai multe ori procedurile, astfel încât reclamantul să-și poată găsi un reprezentant juridic. Însă în realitate, motivul pentru care acesta a solicitat asistență juridică gratuită a fost că nu beneficia de fonduri suficiente pentru a plăti un avocat, nu pentru că nu ar fi avut timp suficient să găsească unul. Prin urmare, amânările nu puteau contribui la remedierea situației sale.

În fine, având în vedere situația primului reclamant, un deținut care și-a executat pedeapsa până la o săptămână înainte de ședința de judecată din fața Tribunalului Regional, precum și dificultățile sale la pregătirea apărării, acesta trebuie să fi suferit un stres fizic și emoțional mult mai mare în timpul procedurilor, decât ar fi suferit orice avocat experimentat.

Date fiind considerentele de mai sus, imposibilitatea reclamantului de a obține asistență juridică gratuită pentru a-și asigura asistența unui avocat trebuie să-l fi plasat într-un dezavantaj deosebit, în comparație cu oponentul său.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Articolul 2 din Protocolul nr. 4

Obligațiile și restricțiile impuse celui de-al doilea reclamant în timpul supravegherii sale administrative au inclus mai multe măsuri care, privite în mod separat sau combinate, au constituit o ingerință în dreptul său la libertatea de circulație. Această ingerință a avut o bază legală accesibilă în dreptul național. Pe de altă parte, reclamantul a pus la îndoială caracterul previzibil al legii în discuție, pentru că ar fi fost aplicată în mod retroactiv în cazul unor persoane condamnate înainte de intrarea sa în vigoare.

Având în vedere constatarea sa potrivit căreia măsurile imputate nu constituiau o pedeapsă în înțelesul articolului 7 din Convenție, Curtea a considerat că impunerea prin lege a unor măsuri preventive în cazul unor persoane condamnate la închisoare, ținând cont de conduita lor anterioară intrării în vigoare a acestei legi, nu prezenta vreo problemă.

Legea era suficient de previzibilă cu privire la categoriile de persoane cărora le era aplicabilă, nelăsând nicio marjă discreționară pentru tribunalele naționale, și cu privire la perioada de timp, pentru că perioada de supraveghere administrativă nu putea depăși „statutul de condamnat” al persoanei.

Cel de-al doilea reclamant aparținea categoriilor de persoane prevăzute de lege, adică persoanelor care, la data la care legea a intrat în vigoare, fuseseră condamnate pentru comiterea unei infracțiuni calificate ca recidivă periculoasă și care erau supuse în mod automat supravegherii administrative, indiferent de conduita lor, în timp ce-și executau pedeapsa.

Cel de-al doilea reclamant nu a contestat caracterul previzibil al legii în discuție cu privire la întinderea limitărilor și a obligațiilor stabilite. Așa fiind, nu a fost necesar să se analizeze dacă întinderea lor a fost suficient de previzibilă.

Cu privire la scopurile măsurilor imputate, tribunalele naționale au justificat supravegherea administrativă a celui de-al doilea reclamant prin necesitatea prevenirii recidivei. Prin urmare, măsurile care au restricționat libertatea de circulație a reclamantului au urmărit scopul „prevenirii comiterii de infracțiuni”.

Cu privire la proporționalitatea unei măsuri care limitează libertatea de circulație, dreptul național fixa supravegherea administrativă astfel încât să coincidă cu perioada existenței „statutului de persoană condamnată”, i.e. opt ani (în baza versiunii curente a prevederii relevante a Codului Penal rus), și această perioadă nu depindea de marja discreționară a tribunalului.

Cu toate acestea, legea prevedea posibilitatea unui control judecătoresc periodic al necesității menținerii unor asemenea restricții care nu erau obligatorii, inclusiv interdicția de a părăsi domiciliul între orele 10 p.m. și 6 a.m. Dat fiind faptul că formularea vreunei cereri în acest sens de cel de-al doilea reclamant nu reieșea din dosarul cauzei prezentat Curții, nu a fost necesar să se analizeze dacă întinderea controlului judecătoresc efectuat a fost adecvată în realitate.

În legătură cu măsurile obligatorii potrivit legii, în special cu obligația celui de-al doilea reclamant de a-i raporta autorității responsabile cu supravegherea administrativă, lunar, frecvența controalelor periodice ale necesității menținerii lor era guvernată de lege. Într-adevăr, persoanele aflate sub supravegherea administrativă puteau solicita încetarea prematură a supravegherii ca atare după trecerea a jumătate din perioada pentru care a fost dispusă supravegherea, iar în cazul respingerii acestei solicitări, o nouă solicitare pentru încetarea prematură a supravegherii administrative putea fi depusă doar la șase luni de la acea respingere.

Cel de-al doilea reclamant a fost condamnat pentru comiterea unei infracțiuni grave, iar tribunalele au hotărât că termenul pentru încetarea statutului său de persoană condamnată era de șase ani după executarea pedepsei (potrivit versiunii prevederii relevante din Codul penal în vigoare la acea dată). De aici decurgea că controlul necesității de a continua supravegherea administrativă a reclamantului și, prin urmare, obligația sa de a-i raporta autorității competente, o dată pe lună, putea fi desfășurat, la solicitarea reclamantului, după finalul unei perioade inițiale de trei ani. Totuși, având în vedere natura restricției în discuție, în special faptul că reclamantul trebuia doar să raporteze în persoană o dată pe lună, acest fapt nu putea fi considerat incompatibil cu cerința controlului periodic. Mai mult, după această perioadă inițială, necesitatea menținerii măsurii imputate putea fi supusă controlului la intervale de șase luni după fiecare respingere a solicitării reclamantului privind încetarea prematură a măsurii.

Măsurile de supraveghere administrativă impuse celui de-al doilea reclamant au fost proporționale cu scopurile urmărite.

Concluzie: nicio încălcare (șase voturi la unu).

Articolul 41: 4,000 EUR pentru prejudiciul moral suferit.

(Vezi, în legătură cu articolul 6, și: *Steel și Morris v. Regatul Unit*, [68416/01](#), 2 mai 2005, [Rezumat](#); și pentru articolul 2 din Protocolul nr. 4: *De Tommaso v. Italia* [MC], [43395/09](#), 23 februarie 2017, [Rezumat](#))